

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Генчо Василев Вълчев

относно дисертационен труд на тема
**„ПРОФЕСИОНАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ НА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ И
РОЛЯТА НА УЧЕНЕТО ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ“**

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор” в професионално
направление 1.2 Педагогика (Специална педагогика)

Докторант: Андреас Йоаннис Тангас
Научен ръководител: проф. дн Мира Димитрова Цветкова – Арсова

Съответствие на процедурата с действащата нормативна уредба

Със заповед № РД-38-432/ 18.07.2025г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „Професионално приобщаване на хората с увреждания и ролята на ученето през целия живот“ на Андреас Йоаннис Тангас, редовен докторант по професионално направление 1.2. Педагогика /Специална педагогика/ с обучение на английски език, с научен ръководител проф. дпн Мира Димитрова Цветкова – Арсова, за присъждане на образователната и научна степен „доктор”, съм определен за член на научно жури за тази защита.

Представеният за оценяване и изработване на становище комплект материали е във формат и със съдържание, съответстващи на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на СУ „Св.Климент Охридски”. Освен дисертационния труд (на английски език) са приложени Автореферат (на английски и български език), актуално CV на докторанта, доклад за сходство на текста и три публикации на докторанта.

Актуалност на проблематиката на дисертационния труд

Актуалността на изследваната проблематика е аргументирана от значимостта на няколко съдържателни ракурса, дефиниращи параметрите на научната област, в която е развито дисертационното изследване:

1) Факторите, които мотивират възрастните с увреждания да посещават програми за учене през целия живот и връзката със социалното функциониране на индивида.

2) Бариерите и пречките, които затрудняват участието на хората с увреждания в програми за учене през целия живот.

3) Трудностите, с които се сблъскват хората с увреждания в процеса на професионалната им рехабилитация.

4) Интервенционни и терапевтични стратегии за преодоляване на пречките, пред които са изправени хората с увреждания в процеса на тяхната професионална рехабилитация.

В контекста на концепцията за приобщаване и цялостен подход към хората с увреждания от икономически, социален и професионален аспект, актуалността на темата и нейната дисертабилност са извън съмнение.

Структура и съдържание на дисертационния труд

Дизайнът на дисертационния труд бих определил като неокласическа структура. Включва *Въведение*, три основни обособени части: *Първата част* съдържа теоретичен обзор по проблемите на изследването (включва тематични параграфи, съобразно параметрите на проблематиката); *Втора част* – Дизайн на изследването (включва методологическите параметри и изследователската програма; *Трета част* представя резултати от изследването - количествен, качествен анализ и интерпретация на получените данни), дискусия, заключение, приноси и списък с ползваните източници. Към дисертационния труд е включено и приложение.

В структурно отношение дисертацията е логично построена и добре балансирана.

Структурата и съдържанието на теоретичната част на дисертационния труд (Глава първа) са демонстрация на добра информираност и познаване на базисната и актуалната научната проблематика в трите направления, върху които е изградена концепцията на изследването и се стреми да изясни четири основни изследователски въпроса:

- 1) Кои са факторите, които мотивират възрастните хора с увреждания да посещават програми за учене през целия живот и са детерминант на тяхната активност?
- 2) Кои са бариерите и пречките, които затрудняват участието на хората с увреждания в програми за учене през целия живот и пречат за тяхното адекватно социално функциониране?
- 3) Кои са трудностите и препятствията, с които се сблъскват хората с увреждания в процеса на професионалната им рехабилитация?
- 4) Какви образователни стратегии трябва да се приложат за преодоляване на пречките, пред които са изправени хората с увреждания в процеса на тяхната професионална рехабилитация?

Извършен е задълбочен анализ на литературни източници, който установява, че съществува много ограничен брой изследвания, посветени на проблемите на продължаващото обучение за хора с увреждания, както и на проблемите, свързани с тяхната професионална рехабилитация.

Доброто познаване на образователните, комуникативни и социоадаптивни ресурси на хората с увреждания, детерминирани от спецификата на техните дефицити е обвързано с достатъчни компетенции в областта на интервенционните стратегии за професионално обучение на възрастни.

Подходът към селектиране, систематизиране и анализ на научната информация показва познаване на конкретната проблематика, както и формирано умение за работа с източници на научна информация.

Изследователската програма е представена във втората обособена част на дисертационната разработка. Целите и задачите на изследването напълно кореспондират с декларираните четири работни хипотези. Те са коректно формулирани и определят акцентите на изследователската програма.

В проучването са включени две групи респонденти: 1) 50 преподаватели на възрастни хора с увреждания; 2) 49 работодатели, които са участвали в обучителен семинар на тема „Професионална рехабилитация на хора с увреждания“, организиран от Центъра за развитие на образователната политика на Главната конфедерация на работниците в Гърция. В двете групи участниците

са мъже и жени на възраст от 18 до 65 години, жители на Гърция, с различни образователни нива. В изследването участват само лица с физически увреждания (двигателни и сензорни), а не с хронични заболявания, като докторантът аргументира този изследователски подход.

Изследователската програма е детайлно разработена и в конструктивен план представлява структура на изследователски фази. Емпиричното изследване е с добре обмислени хронологични параметри.

Инструментариума е разработен прецизно, изследователските процедури са коректно и детайлно описани. Използваните статистически методи за обработка на данни са адекватни на целите на изследването.

Резултатите от изследването са представени в третата обособена структурна част на дисертацията: представен е количествен и качествен анализ на резултатите, авторски предложения и препоръки, дискусия върху резултатите от изследването. Диференциацията на акцентните направления на анализа е съобразно целта на изследването. Емпиричните данни са събрани с изследователските инструменти (въпросник и интервю), които са използвани за отговор на поставените изследователски въпроси в контекста на качественото и количественото изследване. Въпросникът се състои от четири основни направления, като всяко направление изследва различен аспект на темата, като е свързано с изследователските въпроси и хипотези. За събиране на данни за качественото изследване е избран инструментът за биографско - наративно интервю.

Извършена е статистическа обработка, като са потърсени статистически значими зависимости. Статистическите методи са с висока точност и дават възможност за вариативен анализ на данните.

Научнотеоретични и практико-приложни приноси

Приносите на дисертационния труд на Андреас Йоаннис Тангас са с комплексен характер:

1) към научната теория по проблема за връзката между ученето през целия живот и професионалната рехабилитация на хората с увреждания.

2) приноси с практико-приложен характер – предлага изследователски инструмент за изучаване на професионалната рехабилитация на възрастни хора с увреждания както и практически препоръки за подобряване на законодателната рамка и информираността на работодателите, насочени към намаляване на бариерите и насърчаване на равенството в заетостта на хората с увреждания.

Приемам валидността на приносите, които е докторантът е формулирал със забележката, че формулировките можеха да бъдат по-прецизни.

Искам да отбележа, че при представяне на приносите на дисертационния труд докторантът е бил обективен и не е преувеличил достойнствата на дисертацията.

Автореферат

Авторефератът е във формат и със съдържание, които отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на СУ „Св.Климент Охридски“. Съдържанието му отразява представения дисертационен труд.

Публикации по темата на дисертацията (съдържание и изпълнение на наукометричните изисквания).

Представени са 3 публикации по темата на дисертационния труд. Съдържанието на публикациите е в съответствие с проблемните области, обхванати в разработката. По този показател нормативните наукометрични изисквания са изпълнени.

Лични впечатления

Не познавам докторанта Андреас Тангас и нямам лични впечатления.

Заключение

Оценката ми на представения дисертационен труд се базира на следните маркери:

1. Съответствие с регламентите на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за развитие на академичния състав на СУ „Св.Климент Охридски“. – *Представения труд и публикации напълно съответстват на нормативните изисквания.*

2. Приноси. - *Научните резултати, постигнати в дисертационния труд са значими за специалнопедагогическата теория и практика.*

3. Дизайн. – *Структурирането на съдържанието и оформлението са извършени прецизно и компетентно.*

Докторантът Андреас Йоаннис Тангас притежава необходимия ресурс от теоретични знания и професионални умения по научна специалност Специална педагогика и демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Това ми дава основание да предложа на уважаемото научно жури да даде положителен вот за присъждане на образователната и научна степен „доктор” на Андреас Йоаннис Тангас в Професионално направление 1.2. Педагогика.

28.10.2025г.
гр. Стара Загора

Доц.д-р Генчо Вълчев